

ОД ИСТОГ ПИСЦА

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ
ТАЈНА ИСТОРИЈА МИЛОШЕВЕ СРБИЈЕ

Вук Караџић

ПРИЧЕ О

РЕЧИМА

Предговор и приређивање
Миодраг Матицки

■ Laguna ■

Copyright © 2019, овог издања, ЛАГУНА

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Вук Караџић
(графика Аугуста Зелбе)

Садржај

Миодраг Матицки: <i>Вукове ѝриче о речима</i>	15
--	----

ПРИЧЕ О РЕЧИМА

А за што шиче на свеца?*	45
Ако Бог да!*	46
Ако је димњак накриво, управо дим излази*	48
Ако је и Богу, много је*	49
Ако је ћорав коњ, није грош*	50
Анатемате ђавола!*	51
Бабини козлићи	55
Благо мене! ево мога кума, самљеће ми без ујма*	56
Благо ономе ко што зна!*	57
Блор	58
Богојављење	59

Божа ти вјера, ако бих и крао, поштенији бих био човјек него Циганин*61
Бухобер62
Вакуп хуп!*65
Вала нам је све једно, немамо никаква посла код куће*66
Врење67
Варка пред Марка*68
Високи Стефан69
Вјештица70
Власи као ораси*73
Воли куле на коцу чучати него зао ручак ручати*74
Вољ' ти пити, вољ' капу купити*75
Врагађур76
Вукова међа77
Вукодлак79
Гаван83
Гаваново језеро84
Главарина85
Готовину, као и поп Косто*86
Гребениште87
Грмљети88
Да Бог да! али како ја знам*93
Да имамо масла, како немамо брашна, па бисмо посудили у селу тепсију, те бисмо начинили питу*94
Да нијесам патила, не бих се у сриједу спратила*95

Дембел	96
Дечани	97
Добро је (кашто) и ђаволу свијећу запалити*	98
Добро је (кашто) и паметну жену послушати*	99
До јако је преко девет брда*	100
Док ја гледам свој реп, а ти твога сина гроб, нема правог пријатељства међу нама*	101
Доста је ђаво опанака подерао док је то и то учинио*	102
Ђаволак	105
Ђе је било ово онђе још има*	106
Ђе се прди, не да се клањати*	107
Ђурђево дан	109
Е лијо, сад си долијала!*	115
Женидба	119
Забунио се као Циганин у луку*	127
Залити	128
Зао спахија оћера једну краву, а добар двије*	129
Зијев	130
Зла се година може на штапу прескочити*	131
Злогук	132
Зло је звијере међед!*	133
Знаду пси за мир*	134
И вриједи!*	137
Из (пре-)пуна чанка није греота одсркнути*	138
И једем и пијем, а пестиш ми је на уму*	139

И то ће проћи*	141
Јабучило	145
Ја је чела, ја је друс, ја од мотике штене*	147
Ја ћу, духовниче, узети средбарце, а ти носи ребарце куд ти драго*	148
Јесенас	149
Кад видиш шта је, што питаш?*	153
Кад ли се прије потурчи, кад ли чалму стече?*	154
Камо ти оно што се преко цркве носи?*	155
Кикош	156
Кисни, не мисли, стигло ме до врата!*	157
Клинчорба*	158
Ковиљача.	159
Који је Бог дао ово, даће и оно друго*	161
Коме је чела за клобуком (и сам се сјећа)*	162
Корњача	163
Ко се један пут ожеже, и на хладно пуше*	164
Ко се ожеже а не каже друштву да је чорба врућа, није поштен чоек*	165
Котор	166
Ко што ла!*	168
Крњо	169
Кука и мотика*	170
Кукавица	171
Лагала.	175
Марко Краљевић	179

Мачва	182
Метни у доју, па носи као своју*	183
Мини га сабља, мини га пушка!*	184
Мируцати	185
Мити га као мати попрдљиву ћерку*	186
Моја кућа моја слобода*	188
Мора	189
Мрдуља	192
Накваси мало, нијесам баш из Сарајева (него поблизу оданде)*	195
Насрадин-хоџа	197
Не да ћосо Босне*	199
Нема болећера*	200
Не може се платити колико ни јеђупачка крв*	201
Немој, хаџија, Бога ти!*	202
Не слушај, Боже, што пас лаје*	203
Нешто шушну*	204
Нитковић	205
Обила мајка родила обила јунака*	209
Одступите неколико, много вас је*	211
Ожениће (и) тебе тата *	212
Олес ајнс, као Шваби тралала*	213
Оправио посао као Петроније на Браићима*	214
Оста као ћуприја на Вишеграду*	215
Отпуцавати	216
Пециреп	219

Пириватра	220
Помажем ти спрдати*	222
Помоз' Бог, зла жено!*	224
Попара	225
Пржио бих, господару*	226
Причешало.	227
Промеће се као хоџа кроз поњаву*	229
Прошао је, прошао*	230
Пустио бих ја њега, али не ће он мене*	231
Пуштеница.	232
Расковник	235
Саво, Саво! себе не забијели, а мене зацрни*	236
Сибињанин Јанко.	240
Сит и ја и мој гост (ко много ије, мени мио није)*	242
Сладун	243
Срећноме жене умиру, а несрећноме кобиле цркавају*	244
Стиди се као курјак у рупи*	245
Тамни вилајет	249
Ти ћеш свирати*	250
Тројан.	251
Туђа капа, мрсна шака*	252
Туколуk	253
Тута, смрче, на унуче*	254
Ђера Туре Краљевића Марка (Ал' кад се Марко поврати –)*	257

Борпазар	259
Упрђети	263
Уста	264
Хај ђиди купус!*.	267
Цариград	271
Цију мију да растеш*.	273
Челинка	277
Четвртин	279
Џаба	283
Шљепарија	287
Шта нема у царевини!*.	288
Што гођ ко чини, све себи*.	289
Штође	291
Што се у вече говори, ујутру се не спомиње*	292
<i>Найомена издавача</i>	<i>293</i>
Маја Павловић Шајтинац: Вук Караџић као лексикограф.	297
Хронологија живота и дела Вука Стефановића Караџића	321

ПРИЧЕ О РЕЧИМА

A

А за што шиче на свеца?*

Курјак се зарекао да не коље више ништа и да не једе мяса, и пошао у пустињу да се посвети. Ударивши у том путу негђе поред гусака, гусак по обичају своје дигне главу и стане шикати, а он га ухвати и поједе. Кад га доведу на суд и стану га питати за што је то учинио, он одговори:

„А за што шиче на свеца?“

¹ О значењу звездица уз поједине наслове у књизи видети напомену издавача.

Ако Бог да!*

Ово Срби говоре кад год што уговарају да раде или се чему надају или што желе: ако Бог да, ићи ћемо на прољеће тамо и тамо; биће кише, ако Бог да; неће тако бити, ако Бог да.

И то, пашо, Сријем не расели,
А ти ћеш га, пашо, раселити,
Али нећеш, пашо, ако Бог да.

Некакав Турчин запита у вече свога комшију Србина хоће ли и он сјутра на панађур, а Србин му по обичају одговори:

„Хоћу, ако Бог да!“

Онда Турчин рече:

„Вала, ја хоћу, Бог дао, не дао.“

Кад буде у јутру Србин се спреми, и дошавши Турчину више куће зовне га:

„Хајде, комшија, да идемо на панађур“, али му он одговори:

„Богме, ја не могу, ујели ми ноћас вуци коња.“

Ако Бог да? каже се мјесто; куда ћеш? Куд си пошао? Куд си наумио? Јер веле да са рјечи *куд* не ваља запитати: ако ли би ко заборавивши се или навалице запитао кога са *куд*, онај му кашто одговори:

„Идем у кудиљево да те скудим.“

Ако је димњак накриво,
управо дим излази*

Казала некаква разрока ђевојка, кад су просци гледајући је рекли између себе:

„Лијепа кућа, али димњак стоји накриво.“

Ако је и Богу, много је*

Калуђер и ђак дошли код некаке бабе да свете водицу. Кад калуђер заиште свијећу, баба му донесе велики сирац воска, говорећи да нема свијеће готове, већ нека је с ђаком сам начини. Калуђер видећи велики сирац воска, и знајући да свијећа она што у такијем догађајима претече, остаје њему, повиче на ђака да донесе с коња улар, да око њега од свега онога воска граде свијећу. Кад ђак улар донесе, и баба види шта они хоће, она истргне калуђеру восак из руку говорећи:
„Не ћеш, Бога ми! Ако је и Богу, много је.“

Ако је ћорав коњ, није грош*

Кад су двије коњокрадице у пољу ухватиле нечијега коња, један од њих опазивши да је коњ ћорав каже то ономе другом, а онај му одговори:

„Ако је ћорав коњ, није грош“ (т. ј. продаћемо га макар за грош, па смо опет на добитку).

Анатемате ђавола (и његова имена)!*

Ђаци у некаквоме манастиру узму живијех рака, па прилијепивши свакоме упаљену воштану свјећицу на леђа, пусте их ноћу по порти, да би поплашили калуђера, који је врло ранио у цркву и није им дао спавати. Кад калуђер, поранивши по свом обичају у цркву, види по порти упаљене свијеће ђе иду, он се стане крстити и говорити:

„Анатемате ђавола и његова имена!“, а ђаво му онда из зида одговори:

„Анатемате тебе и твојијех ђака! јер то ни ја до сад нијесам виђео!“

Б

Бабини козлићи (бабини јарци, бабини позајменици, бабини укуви)

Оно вријеме кад на свршетку Марта или у почетку Априлија удари снијег или Цигани. Приповједају да је некаква баба истјерала јариће у планину, па дунуо сјевер, а она рекла:

„Прц, Марцу, не бојим те се: моји јаричићи петорошчићи.“

На то се расрди Март, па узајмивши у Февруарија неколико дана, навали са снијегом и с мразом, те се смрзне и окамени и баба и њезини јарићи. Кажу да се и данас може видјети у некаквој планини (гдје се то догодило) оно камење што је постало од бабе и од јарића: баба стоји у сриједи и јарићи око ње.

Пошћо је Марћи ово учинио, кажу да је рекао:

„Да ми је још само један дан, смрзао бих у криви шеле и у жени дијеше.“

Ваља да је од овога ипријовиједања остало и оно што се каже: „Блајовијесћ ипријовијесћ.“

Благо мене! ево мога кума,
самљеће ми без ујма*

Казао некакав у себи, који је ишао у воденицу да меље,
па нашао кума воденичара; али воденичар опазивши
њега са житом помисли у себи:

„Благо мене! ево мога кума, даће ми два ујма.“

Благо ономе ко што зна!*

Некаква снаха полије свекра, који је ћео да се измије, врућим цијећем по глави; кад га цијећ ожеже, он скочи па држе боље главу забоде у снијег. Снаха видећи то помисли да он нешто врача, па рече:

„Благо ономе ко што зна! а ја сирота не знам ништа.“

Блор

Велика шарена змија пlosне главе, за коју се приповиједа да може до петнаест стопа бити дугачка и говече удавити. Оваквијех блорова кажу да је било доскора у Језеру скадарскоме, а сад се слабо који налази, и то мали, као и друге змије по нашијем земљама. Кажу, кад велики блор опази човјека на чамцу, он дигнувши главу изнад воде са звиздом иде управо на њ. Црногорци приповиједају да се за време Махмут-паше Бушатлије (који је погинуо 1796. г.) између Хотскога хума и Језера скадарскога појавио тако велики блор, да је друмом, који је онуда ишао, караван прекинут док се није некакав Турчин зарекао и отишао те га убио; али ни он кажу да га на ату није смио ишчекати, него кад му се поприкучи, опали на њ двије пушке мале, у којима су биле синџирлије, па окрене ата и побјегне без обзира не знајући је ли га погодио или није; потом нико није смио онамо отићи док нијесу чобани из планина по смраду препознали да је убијен.